

Bild: TriArt

Tigrar

16-åriga Martins dröm verkar ha gått i uppfyllelse. Han ska bli fotbollsproffs, i Italien. Men drömmen förvandlas till en mardröm när han sakta men säkert ser fotbollsvärldens baksidor och inser att han kanske inte alls drömmer om att spela fotboll. En uppväxtskildring med fotbollsfokus som i första hand är en skildring av Martins kamp med sig själv. Filmen bygger på Martin Bengtssons självbiografi | [skuggan av San Siro](#).

EN FILMHANDLEDNING FRÅN SVENSKA FILMINSTITUTET
Rekommenderad för årskurs 8 - gymnasiet

Svenska
Filminstitutet

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg där våra handledningar är till för att vägleda dig som lärare. Åldersrekommendationen, som här sträcker sig från årskurs 8 till och med gymnasiet är just en rekommendation. Du väljer själv om du vill ta upp ett eller flera teman ur frågeställningarna och/eller om du kan viga lite mer tid till fördjupning och närstudier av själva filmmediet. Du känner dina elever bäst och vet vad som kan vara relevant och intressant just för dem. Med den här handledningen kan du även använda klipp ifrån filmen för att ha ett tydligare underlag och stöd för minnet.

Före filmen

Tigrar bygger på en självbiografisk bok av Martin Bengtsson. Den skildrar hur han, parallellt med en lovande internationell fotbollskarriär, drabbas av psykisk ohälsa som kulminerar i ett självmordsförsök. Det kan därför vara intressant att låta klassen läsa boken för att sedan jämföra med filmen. Då kan det vara givande att innan filmen skriva ner eller på annat sätt samla in elevernas tankar om boken och frågor inför filmadaptionen: Finns det scener som verkar svåra att gestalta i filmform – varför? Tror ni att det finns delar av boken som inte kommer att skildras i filmen – varför?

Men filmen kan naturligtvis också ses som ett helt självständigt konstverk. Det kan därför vara givande att sätta igång elevernas tankar och känslor genom att antingen visa stillbilder ur filmen eller trailern. Därefter kan de få skriva ner eller prata parvis om sina förvänt-

ningar. Till exempel: vad handlar filmen om? Vad är det för genre? Vilka känslor väcks? Och varför tror ni att filmen heter *Tigrar*?

Filmerna och läroplanen

Filmerna *Tigrar* har framför allt två tydliga ingångar i läroplanen, dels i ämnet svenska och dels i form av ett mer övergripande värdegrundsperspektiv.

I kursplanen för svenska för högstadieelever står exempelvis att eleverna ska lära sig analysera texter från olika medier och urskilja texters budskap, tema och motiv. Och i gymnasiets kursplan står att eleverna ska få kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.

Eftersom *Tigrar* bygger på en självbiografisk bok finns det flera möjligheter att arbeta med film och bok i ämnet svenska både på högstadiet och i gymnasiet. Dessutom passar *Tigrar* för att, som det uttrycks i läroplanen, "främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse". Och i kursplanen för samhällsvetenskap står att elever ska: "reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar". Handlingen i *Tigrar* kan definitivt uppmuntra till diskussion om hur en individ formas och påverkas av sin omgivning samt resonemang kring hur särskilda situationer påverkar våra val och vilket ansvar olika samhällsinstitutioner, även idrotten, har för individens välbefinnande även utanför bassängen, ringen, planen eller arenan.

Handling

I filmens första scen firar 16-årige Martin Bengtsson tillsammans med sin agent att barndomsdrömmen gått i uppfyllelse: han har köpts av det prestigefulla laget Inter och ska börja spela i den italienska fotbollsligan. Efter att ha kastat sina skolböcker och haft avskedsfest hemma hos mamma landar han i Milano, full av förväntningar. Han skriver kontrakt inför fotoblixtar och har ett möte med sportchefen Galli, som synar honom och verkar gilla det han ser.

I spelarvillan, där alla talanger som ingår i samma trupp bor, får Martin dock ett kyligt mottagande. De andra killarna är oförskämda och han har heller inte tilldelats ett eget rum, vilket han fått löfte om. Han biter ihop och kör sina stenhårda kost- och träningsrutiner. När mamma ringer säger han att allt är toppen. Vid första träningen blir han utfrysad men börjar efteråt prata med målvakten, Ryan, som är trevlig och snart blir hans vän. På inrådan av Ryan köper Martin en Alfa Romeo och Ryan blir hans körlärare.

I sin första riktiga match gör Martin succé efter att han förstått att han måste spela egoistiskt för att behålla sin plats i laget. När Walter, en av de värsta mobbarna, petas får denne ett vredesutbrott som går ut över såväl inredning som Martin. Efteråt går hela laget ut och har en vild avskedsfest.

På Martins 17-årsdag tar Ryan honom med på restaurang där de äter fantastiskt god pasta och har roligt tills Ryan frågar om Martins pappa; ett samtalsämne som Martin vill undvika eftersom han inte har kommit över att pappan övergav honom som barn.

Trots att Martin gör bra ifrån sig blir han nerflyttad till ett sämre lag, vilket upprör honom väldigt. Sedan han återigen visat vad han går för kallas han till möte med Galli som berättar att nedflyttningen var ett test och att han ska få spela med A-laget. Matchen på den legendariska arenan San Siro blir höjden på Martins fotbollskarriär. Efteråt skriver han autografer, klappas om och får ett omtumlande telefonsamtal från sin pappa som han inte hört ifrån på mycket länge. Därefter går han ut och firar tillsammans med Ryan. Under kvällen träffar han Vibeke, en svensk tjej som jobbar som modell. De inleder en kärleksrelation som får Martin att slappna av och njuta lite.

Men med tiden blir tränaren och sportchefen bekymrade, eftersom de tycker att Martins fokus har förflyttats från fotbollen till flickvännen. Han gör därför slut med den oförstående Vibeke. I samma veva säljs Ryan till ett nederländskt lag och Martin har därmed mist båda sina enda riktiga vänner i Milano.

Han satsar ännu mer intensivt på sin träning och det blir tydligt att han mår väldigt dåligt psykiskt. En natt hackar han bort sin tandställning med en sax, smiter ut från spelarvillan, festar med ett gäng främlingar, gör bort sig och vinglar ut i natten. Joggande mitt i gatan blir han påkörd av en lastbil och vaknar upp i en sjukhussäng.

Det som i själva verket var ett självmordsförsök vill fotbollsklubben bortförklara som ett epilepsianfall. Martins mamma reser dit och vädjar till honom att stå emot klubbens press och återvända hem. Martin hävdar att fotbollen är hans liv och att han utan den är ingenting. Men senare ändrar han sig och haltar ut från sjukhuset till spelarvillan, packar sin väska och hämtar sin bil. Till tonerna av sin "vinnarlåt" – den han alltid lyssnar på när han gjort riktigt bra ifrån sig – börjar han resan hemåt.

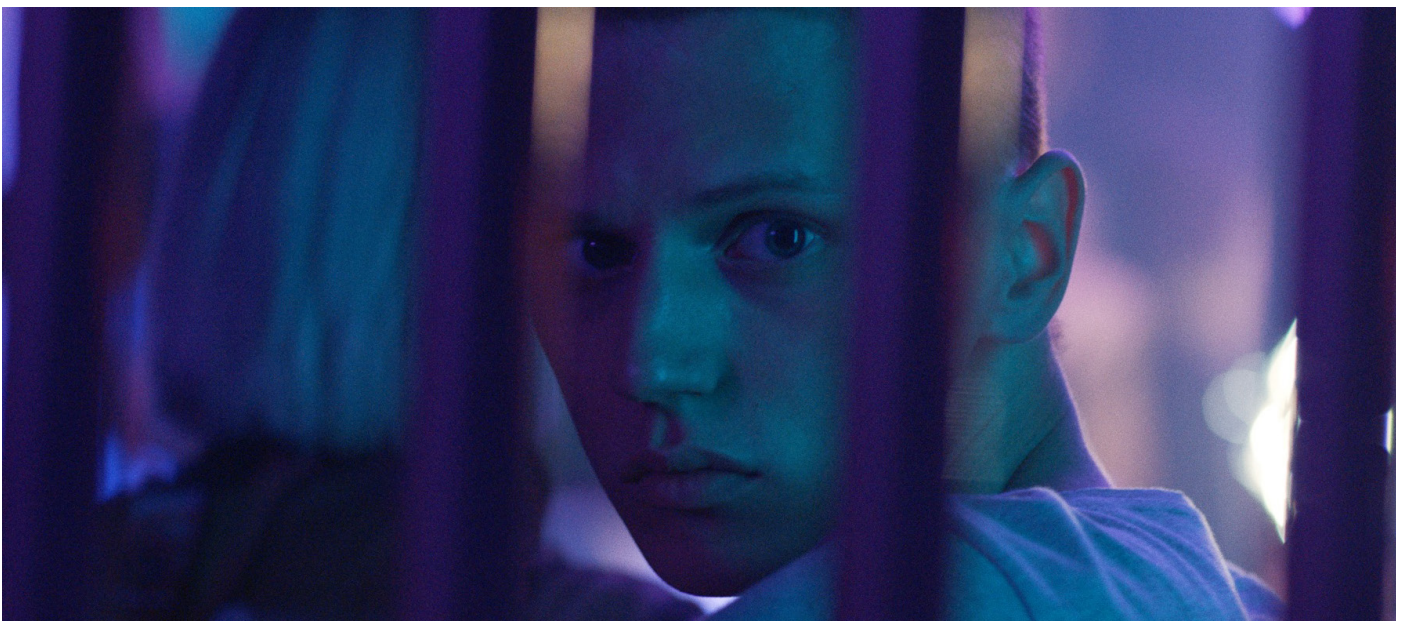

Bild: TriArt

Tema: Förlagor – bok och verklighet

På filmaffischen till *Tigrar* går det att läsa ”baserad på succéboken I skuggan av San Siro”. Men filmen *Tigrar* hade också kunnat säljas in med en annan vanlig slogan i filmsammanhang, att ”filmen bygger på verkliga händelser”. Den nämnda boken är nämligen en självbiografi där Martin Bengtsson berättar sin historia.

När en bok överförs, eller adapteras, till film genomgår berättelsen alltid förändringar – större eller mindre. Texten måste anpassas efter filmens speciella förutsättningar. Men detsamma gäller förstås när verkligheten ska omvandlas till text. Alla berättelser kräver att upphovspersonerna gör ett val kring vad som ska berättas. Det har naturligtvis även Martin Bengtsson gjort, inte minst när det handlar om värderingar och upplevelser. Vi får däremot anta att grunderna i boken beskriver verkligheten. Och även om filmen *Tigrar* bör kunna ses som sitt eget verk så är det intressant att titta närmare på några av de dramaturgiska val som gjorts i filmmanuset.

- Är det viktigt att veta om en film bygger på en bok eller verkliga händelser? Gör det skillnad i hur filmen upplevs?
- Utforska adaptation vidare genom att exempelvis låta eleverna skriva om ett kapitel eller några sidor ur en bok till ett filmmanus!

I filmen kastas vi in i Martins resa mot fotbollsproffs. Den börjar med hans avskedsfest och så bär det i väg. I boken kommer vi halvvägs innan Martin flyttar till Italien. Innan dess har vi fått en inblick i hans uppväxt, hur han tar steg för steg mot att bli proffs och faktiskt hinner flytta hemifrån och debutera i allsvenskan innan han flyttar till Milano. Bilden som målas upp är av en pojke som inte riktigt känner sig hemma någonstans, inte ens i fotbollsvärlden. Bokens Martin är fullständigt fokuserad på fotbollen men

är också någon som har svårt för hierarkier samt uttalande och omotiverade regler. I filmen är Martin mer av ett oskrivet kort när vi, liksom han, kastas in i händelsernas centrum.

Ytterligare en skillnad är mottagandet i Milano. I boken beskriver Martin hur han direkt får kontakt med en del spelare och att laget ändå är välkomnande. Hans bästa vänner är två, något äldre, australiensare. Två personer som i filmen kan sägas ha gjorts till en, Ryan. Eländet kommer senare. Det börjar med att Martin blir skadad och tvingas till rehab-träning. Det gör att hans monotona tillvaro bryts och han ser på sin tillvaro på ett nytt sätt. För första gången ser han fotbollen på distans, som en utomstående, och han gillar inte det han ser. Sedan förändras tillvaron ytterligare när en lagkamrat blir påkommen med att röka marijuana. Laget tar till med hårdhandskarna och det gemensamma spelarboendet förvandlas till en fängelseliknande tillvaro. Martin beskriver i boken hur denna ”inlåsning” påverkar i stort sett alla spelare negativt på ett mentalt plan. För Martin själv innebär det att han helt avskärmar sig från omvärlden och lagkamraterna. Han börjar må sämre och sämre. Och till slut bestämmer han sig för att ta sitt eget liv genom att skära upp handlederna med hjälp av rakblad. Han överlever, hämtas hem av sin mamma och får till sist hjälp av en terapeut och börjar må bättre. Han gör till och med ett försök att återvända till fotbollen hemma i Örebro men inser att det inte är en miljö där han vill vara och bestämmer sig sedan för att sluta.

- Hur upplever ni Martin i filmen? Vad är han för typ av person? Tror ni att det varit annorlunda om vi fått veta mer om Martins bakgrund? Om ni har läst boken eller har tillgång till den, läs gärna och jämför.
- Obs! Om det känns okej: Diskutera om det spelar roll för berättelsen hur Martin skadar sig själv?

Klipp 1
Källa: TriArt

• I boken hämtas Martin hem av sin familj efter sin sjukhusvistelse och han får hjälp av en terapeut att hitta tillbaka. I filmen stannar han kvar, innan han själv bestämmer sig för att ge sig av. Diskutera gärna vad de olika slutet kan betyda och varför ni tror att filmen har valt sitt slut.

Den kanske mest avgörande skillnaden mellan bok och film är relationen mellan Martin och hans pappa. I boken, och i verkligheten får vi anta, har de en till synes relativt normal relation. Visserligen är pappan frånvarande ibland under uppväxtåren men det beror inte på att han lämnat familjen i sticket utan att han jobbar som skådespelare och ofta är på turné. Han är närvarande i alla olika delar av Martins liv, i både upp- och nedgångar. I filmen är det helt annorlunda. Där har pappan lämnat mamman och bildat en ny familj, utan att bibehålla någon kontinuerlig relation med Martin och när de väl pratar i telefon är det stelt och tafatt.

• Hur uppfattar ni Martins relation med sin pappa i filmen? Har det någon betydelse för berättelsen att han inte är närvarande?

Tema: Krav och prestationsångest

Titta på [klipp 1](#)

• Proffsfotbollen, liksom de flesta idrottsgrenar på hög nivå, ställer höga krav på sina unga utövare och Martin Bengtssons historia är extrem, men långtifrån unik. Pressen kommer utifrån, från medier, lagchefer, tränare, föräldrar och lagkamrater. Men den kommer ofta även inifrån, i form av orimliga krav på att aldrig vara nöjd, alltid prestera ännu bättre. I värsta fall förvandlas en älskad idrott från passion till besatthet.

Tidigt i filmen framgår det att Martin ständigt pressar sig

själv för att bli en bättre fotbollsspelare.

• Ge exempel på vad Martin gör för att hålla sig i form och utvecklas.

• När förstod ni att Martins självdisciplin är så hård att den kan vara skadlig?

Martins rutiner kring mat och träning skildras ofta i närbilder och extrema närbilder.

• Vilka motiv visar dessa närbilder? Ge exempel!

• Varför tror ni att regissören valt just dessa närbilder? Vilken effekt får de på oss som publik?

Idrottsvärlden är som sagt ofta väldigt målinriktad, vilket kan få många unga utövare att må dåligt. Men även andra delar av livet, såsom skola och arbete, kräver prestation och självdisciplin. Det är ju inte något negativt i sig, men det kan gå till överdrift och leda till att man aldrig är nöjd med sig själv, är onödigt självkritisk och får återkommande eller ständig prestationsångest.

• Kan ni känna igen er i Martins självdisciplinering och/eller prestationsångest – i så fall på vilka sätt?

• Var går gränsen mellan "bra/sund" självdisciplin och "dålig/osund" självdisciplin?

• Vad kan man göra för att lindra prestationsångest? Hit-tar ni några bra råd via webb och/eller sociala medier? Dela med er av tips till varandra!

Förutom den hårda självdisciplinen ges det tidigt andra signaler på att allt inte står riktigt rätt till med Martin; att han är en väldigt känslig person som sällan kan slappna av helt eller känna sig bekväm tillsammans med andra.

• Hur skildrar filmen Martins känslighet, stress och oro? Ge exempel på specifika scener/händelser och fundera på hur de gestaltas via till exempel bildutsnitt, kamerarörelser, scenografi och ljud/musik.

• Hur hanterar Martin själv sina svårigheter? Gör han något för att må bättre – i så fall vad?

• Vad skulle Martin kunna göra för att lindra sin oro?

Martin flyttar ensam till Milano, men har flera vuxna runtomkring sig, såsom lagchefen, tränaren och husvärdin.

• Varför, tror ni, berättar han inte för sin chef eller tränare hur han egentligen mår? Varför ber han dem inte om hjälp?

• Och varför ljuger han även för sin mamma när de pratar i telefon? Varför låtsas han att allt är bra?

• Vad borde de vuxna runtom Martin göra, tycker ni? Tror ni att de anar att han mår dåligt och borde de i så fall hjälpa honom? Hur?

Tema: Kärlek, vänskap, kamratskap – och konkurrens
Inters talanglag "Primavera" genomsyras av avundsjuka och konkurrens, och Martin utsätts från första början för psykisk och fysisk mobbning. Men han upplever också glädje under sin tid i Milano. Han blir god vän med Ryan, som hjälper honom tillrätta i laget och i det nya landet och tar med honom ut på stan. Han inleder också en kärleksrelation med Vibeke, som får honom att slappna av och som har en helt annan inställning till livet och karriären än han själv.

"Laganda" och "kamratskap" är begrepp som ofta används i idrottssammanhang.

• Finns det någon form av laganda och kamratskap i Martins lag? Om ja: när och hur tar den sig uttryck? Om nej: hur märks det?

• Ryan menar att "varje match är en audition" – vad menar han med det? Hur påverkar det relationerna mellan spelarna?

• Varför ingriper (nästan) ingen när Martin blir mobbad av sina lagkamrater? Är de rädda? Fega? Vad har att förlora på att säga ifrån? Hade ni agerat annorlunda, tror ni?

Ryan blir en viktig person för Martin under Milanotiden.

• Varför tror ni att Martin väljer att sätta sig bredvid just Ryan i bussen och börja prata med honom? Och varför vill Ryan vara vän med Martin?

• Vilken betydelse har det att Ryan är målvakt? Fundera både på vad han har för status i fotbollslaget och vad målvaktspositionen kan ha för symbolisk betydelse i berättelsen om Martin?

• Ryan blir såld till en klubb i Nederländerna. Hur tror ni att det går för honom sedan? Tror ni att han och Martin fortsätter vara vänner?

Titta på [klipp 2](#).

Vibeke och Martin har båda flyttat från Sverige till Milano för att jobba inom två branscher som har mycket gemensamt; modeindustrin och proffsfotbollen.

• Vilka likheter finns det mellan mode- och fotbollsvärlden, som de framställs i filmen? Ge gärna exempel på scener där de här likheterna framhålls.

Klipp 3
Källa: TriArt

- På vilka sätt skiljer sig Vibeke och Martins inställning till sina jobb åt? Diskutera fördelar och nackdelar med att satsa allt på en karriär.
- Varför gör Martin slut med Vibeke? Hur motiverar han det för henne? Vilka andra orsaker tror ni ligger bakom hans beslut?
- Vilka för- och nackdelar med att vara olika varandra kan det vara i en vänskaps- eller kärleksrelation? Fundera först individuellt och resonera sedan i par eller mindre grupper.

Tema: Frigörelse – från vad, till vad?

Titta på [klipp 3](#).

Tigrar går att se som en resa mot frigörelse, en omtumlande sådan, men likväl innebär slutet en slags befrielse. Det börjar egentligen redan när Martin lämnar Sverige för Italien. Han hade kunnat välja att vara kvar i Sverige och fortsätta utvecklas som fotbollsspelare även där men han väljer att flytta hemifrån. Ett steg bort från familjen/mamman och ett tidigt steg in i vuxenvärlden, att bli sin egen. Nästa steg blir att frigöra sig från den som han har varit, fotbollsspelaren. För Martin har det varit fullt fokus på fotbollen, han är på sätt och vis inget utan fotbollen. Att bli något annat innebär att behöva uppfinna sig själv på nytt.

- Tror ni att Martins liv, både som person och fotbollsspelare, hade varit annorlunda om han stannat i Sverige? Hade andra omständigheter gjort att han stannar hemma tror ni?
- Hur tolkar ni filmens slut? Hur är den scenen konstruerad med [bildutsnitt](#), [musik](#) och [klippning](#)?
- Varför heter filmen *Tigrar*? Diskutera tigers symboliska betydelse för berättelsen.

Det är många som slutar med olika aktiviteter i de sena tonåren, kanske för att det inte går att kombinera med annat men många gånger för att en inte längre känner sig hemma i ett visst sammanhang.

- Grovt förenklat, går det att vara fotbollsproffs OCH kulturintresserad?
- Hur blir vi de människor vi är? är en stor fråga som länge engagerat filosofer och forskare. Hur tänker ni kring frågan? Vad och vilka är det som formar oss och leder oss i vissa riktningar? Fundera och diskutera kring påverkan från till exempel familj, vänner, skola, samhälle och kultur!

En oerhört central del i filmen är bristen på kommunikation. Det är ingen som pratar med varandra, vare sig det handlar om till synes vital information för fotbollsutvecklingen eller mer intima tankar och känslor. Martin känner ett så stort behov av att uttrycka sig på något sätt att han i hemlighet skriver i sin anteckningsbok. Även om det snarare verkar vara ett slags biktbok än känslöfylld dagbok verkar den fungera som en känslöventil. Den är också ett tecken på att Martin kanske sukter efter ett annat slags värld. Detta är ännu tydligare i boken och det finns där en väldigt fin passage när Martin faktiskt vågar öppna sig inför två äldre lagkamrater när han är rädd för en initieringsrit som det ryktas om. De två lagkamraterna bemöter honom på ett bra sätt. Trots det innebär det inga större förändringar i stort och bidrar inte heller till att Martin eller andra våga öppna sig mer efteråt.

- I filmen *Tigrar* är normen bland fotbollsspelarna att inte prata öppet om hur man upplever olika saker - speciellt inte om känslor. Tänker ni att det är så generellt inom fotbollsvärlden eller kan det ha med andra typer av normer att göra?

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Se

Filmpedagogik - så funkar det! Elva enkla klassrumsövningar [häfte] av Malena Janson, Svenska filminstitutet, 25 s. Ladda ner gratis [här](#).

"Film och litteratur i samspel: Hugo Cabret" [bokkapitel], 14 s av Anna Sofia Rossholm, i Malena Janson, *Introduktion till filmpedagogik – vita duken som svarta tavlan* (Gleerups).

Bra och inspirerande om hur en kan arbeta med bok, film och adaptationsfrågor i klassrummet.

I skuggan av San Siro [bok] av Martin Bengtsson, Norstedts, 159 s.

Självbiografin som filmen *Tigrar* bygger på. Gavs först ut 2007, när Martin Bengtsson var 21 år.

"Martin Bengtsson and the dark side of football" [filmklipp], DW Kick off, 11 min. Reportage om psykisk ohälsa inom proffsfotbollen, intervju med Martin Bengtsson om tiden i Inter.

"[Idrott på barns och ungas villkor](#)" [webbplats], Riksidrottsförbundet. Riktlinjer för barn- och ungdomsidrott, som alltid ska utgå från Barnkonventionen.

"[Idrottspsykologi – prestation och hälsa](#)" [webbplats], Riksidrottsförbundet/Sisu idrottsböcker. Fakta, råd och rekommendationer för unga och vuxna inom elitidrott.

Jag är Zlatan [bok] av Zlatan Ibrahimovic & David Lagercrantz, Bonniers, 432 s.

Zlatans historia som ung fotbollstalang skiljer sig avsevärt från Martins Bengtsson, men det finns också intressanta likheter.

Den unge Zlatan (Fredrik Gertten & Martin Gertten, 2015) [dokumentärfilm], TriArt, 1 tim 39 min. Filmen följer Zlatan Ibrahimovic när han var i ungefär samma ålder som Martin Bengtsson i *Tigrar*.

Läs filmens [handledning](#).

PRODUKTIONSINFO

Sverige, 2021

Regi: Ronnie Sandahl

Manus: Ronnie Sandahl

Förlaga: I skuggan av San Siro

Producent: Pjodor Gustafsson, Lucia Nicolai, Marcello Paolillo, Birgitte Skov

Foto: Marek Septimus Wieser

Klippning: Åsa Mossberg

Medverkande:

Martin – Erik Enge

Ryan – Alfred Enoch

Vibeke – Frida Gustavsson

Svensk premiär: 27 augusti 2021

Svensk distribution: TriArt Film AB

REDAKTION

Text: Per Eriksson och Malena Janson

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, september 2021

KONTAKT

---

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.

filminstitutet.se/skolbio